

Stanisław Hałas, Henryk Skoczylas

XXX Sympozjum Biblistów Polskich, Łomża 16-17 września 1992 nt. Literatury międzytestamentalnej

Collectanea Theologica 63/3, 7-9

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

XXX SYMPOZJUM BIBLISTÓW POLSKICH
Łomża, 16—17 września 1992 nt.
LITERATURY MIĘDZYTESTAMENTALNEJ

Już od ponad 30 lat zbierają się bibliści polscy na coroczne sympozja, organizowane w różnych ośrodkach Polski. Tegoroczne sympozjum miało miejsce w dniach 16 i 17 września 1992 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży. Wzięło w nim udział ok. 60 wykładowców Pisma Świętego ze wszystkich akademickich ośrodków teologicznych i większości seminariów duchownych z całej Polski.

Sympozjum było poświęcone literaturze międzytestamentalnej. Jest to literatura żydowska powstała na przełomie Starego i Nowego Testamentu. Obejmuje m. in. apokryfy Starego Testamentu, targumy, peszery, midrasze i wiele innych utworów. Dokładniejsze poznanie tej literatury stało się łatwiejsze m. in. dzięki odkryciom w Qumran. Chociaż utwory te nie należą do kanonu ksiąg natchnionych, to jednak pozwalają na lepsze poznanie środowiska, w którym powstały księgi Nowego Testamentu, a stąd i na lepsze rozumienie wielu problemów poruszanych w NT.

Sympozjum rozpoczęło się Mszą św. koncelebrowaną w kaplicy seminaryjnej pod przewodnictwem bpa Juliusza Paetza — ordynariusza diecezji łomżyńskiej. W homilii skierowanej do uczestników sympozjum nazwał on Pismo Święte „świątynią myśli Bożej”. Bibliści są szczególnie odpowiedzialni za podtrzymywanie i ożywanie świadomości, że słowo Boże zawarte w Piśmie Świętym jest fundamentem wiary i powinno mieć konkretny wpływ na życie świata. Obrady sympozjum otworzył przewodniczący biblistów polskich ks. prof. dr hab. Lech Stachowiak.

Program pierwszej sesji obejmował jeden referat i dwa komunikaty. Pierwszy referat wygłosił ks. prof. R. Rubiniewicz (KUL) nt. *Midrasz jako zjawisko egzegetyczne*. Autor ukazał historię i znaczenie słowa „midrasz” i jego rozwój. Podał szereg przykładów ze Starego Testamentu, z literatury qumrańskiej oraz Nowego Testamentu, gdzie ma się do czynienia ze zjawiskiem midraszu. Za pomocą wymienionych przykładów usiłował wykazać istnienie różnorodnych znaczeń tego terminu. W przeszłości usiłowano odpowiedzieć sobie na pytanie: co to jest midrasz? Chociaż żadna z odpowiedzi nie jest wyczerpująca, jednak wielorakie próby zdefiniowania tego terminu przybliżyły jego znaczenie.

Komunikat ks. doc. dra hab. A. Troniny pt. *Ps 110,4 w interpretacji międzytestamentalnej* dotyczył bardzo zróżnicowanych

interpretacji biblijnej postaci Melchizedeka w literaturze międzytestamentalnej. Autor wyliczył pięć różnych interpretacji tego fragmentu psalmu według tradycji aleksandryjskiej, jerozolimskiej, samarytańskiej, qumrańskiej i ortodoksyjnej. Ta ostatnia nosi wyraźne ślady polemiki z chrystologią chrześcijańską.

Następny komunikat wygłosił ks. dr J. Ołó w nt. *Znaczenie formuły qr' bšm YHWH w ST i literaturze międzytestamentalnej*. Autor krótko omówił poszczególne elementy tej formuły i podał kilka przykładów jej zastosowania. Wskazują one na kultyczne znaczenie terminu *qr'*.

Podczas sesji popołudniowej ogłoszono również jeden referat i 2 komunikaty. Ks. prof. dr hab. S. Mędała (ATK) wygłosił referat pt. *Peszery qumrańskie i midrasze starożytnego judaizmu*. Peszery są swoistego rodzaju komentarzami do Biblii Hebrajskiej, które powstały w okresie herodiańskim. Ich interpretacja jest typowo eschatologiczna. Po dokonaniu przeglądu i ogólnej charakterystyki peszerów qumrańskich i midraszów rabinicznych, zajął się omówieniem ich gatunków i form literackich. W końcu przedłożył założenia hermeneutyczne i metody egzegetyczne stosowane w Qumran i w midraszach rabinicznych.

Po dyskusji i krótkiej przerwie ks. dr W. Rakocy CM z Krakowa zaprezentował komunikat pt. *Elementy argumentacji rabinackiej w Rz 9,6—29*. Wykazał, że św. Paweł posługiwał się zasadami egzegetycznymi stosowanymi przez rabinów, gdyż w Rz 9,6—29 widoczne są elementy charakterystyczne dla midraszu. Drugi komunikat (ks. doc. dra hab. J. Warzechy SAC) dotyczył *Funkcji formuły wystania w Wj 3,1—4,17*.

Drugi dzień sympozjum rozpoczął się również Mszą św. koncelebrowaną w kaplicy seminaryjnej, której przewodniczył ks. bp dr Edward Samsel — sufragan nowo utworzonej diecezji w Ełku. W ubiegłym roku to on właśnie, jeszcze jako biskup pomocniczy łomżyński, zaprosił biblistów na sympozjum do Łomży.

Ks. dr Waldemar Chrostowski (ATK) wygłosił referat pt. *Literatura targumiczna a Septuaginta*. Przy wnikliwym badaniu Septuaginty okazuje się, że nie jest ona tylko dosłownym i biernym tłumaczeniem tekstu hebrajskiego, ale posiada swój wyraźny profil. Jej autorzy dokonali swoistego rodzaju agiornamentu tekstu hebrajskiego do aktualnych sytuacji i problemów. Podobnie jak targumy jest ona również interpretacją Starego Testamentu i w tym znaczeniu może być nazwana najstarszym midraszem. Septuaginta jawi się nam jako dzieło jednorodne, ukazujące jednolitą wizję teologiczną. Autor podkreślił dobitnie, że Septuaginta była na początku akceptowana przez wszystkich Żydów, również i tych palestyńskich. Znalezione rękopisy z Qumran świadczą, że z Septuaginty korzystano również w Palestynie. Nie wysuwano pod jej adresem żadnych zastrzeżeń. Zresztą wielu Żydów tamtych

czasów znalo tylko LXX. Nie było też wcale konfliktów między przyjmowaniem BH i LXX przed nastaniem chrześcijaństwa. Problem powstał dopiero na skutek polemiki żydostwa z chrześcijaństwem pod koniec I wieku. Rabinicy odcięli się od Septuaginty właśnie jako Biblii chrześcijan, ale początkowo była ona również Biblią Żydów. Septuaginta, jako ostatnia adaptacja Starego Testamentu przed Pięćdziesiątnicą, jawi nam się jako bezcenne świadectwo tego, jak pierwsi chrześcijanie, ale także i Żydzi w I wieku, rozumieli Stary Testament. Septuaginta stała się Biblią pierwotnego chrześcijaństwa: Biblią autorów Nowego Testamentu oraz Biblią Ojców Kościoła. Zajmuje więc i powinna zajmować uprzywilejowane miejsce w studium Starego Testamentu.

Następnie ks. doc. Stanisław Pisarek wygłosił komunikat pt. *Żydowska krytyka chrześcijańskich dzieł podręcznych w zakresie Biblii*. Krytyka ta dotyczy głównie takich dzieł jak *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament* R. Kittela oraz niektórych innych podręczników teologii. Zarzuca się im konwencję apologetyczną i małą znajomość źródeł żydowskich. Jak stwierdził mówca, w krytyce tej daje się zauważyć dużo przesady, jakkolwiek niektóre jej postulaty są słuszne.

Obradom towarzyszyła w czasie wszystkich sesji ożywiona dyskusja. Podkreślano w niej rolę badań nad literaturą międzytestamentalną w lepszym rozumieniu Nowego Testamentu. Niekiedy stanowi ona klucz do interpretacji wielu tekstów biblijnych (ks. W. Chrostowski). Zwrócono uwagę na fakt, że dotychczas w kręgach biblistów polskich nie mówiło się na temat literatury międzytestamentalnej w takim wymiarze (ks. J. Chmiel). Chrześcijaństwo pierwszych wieków miało dostęp do literatury międzytestamentalnej. Dlatego midrasze i peszery stanowią nie tylko ważne ogniwa łączące Stary i Nowy Testament, ale przybliżają także ducha i mentalność czasów Nowego Testamentu (ks. prof. L. Stachowiak).

Symposium pozwoliło na uświadomienie nam wielopostaciowości judaizmu międzytestamentalnego, zanim jeszcze został on poddany gruntownej reformie przez rabinów pod koniec I wieku. Jego wcześniejsze formy, które formowały i wyrażały mentalność żydostwa za czasów Chrystusa i Kościoła apostołskiego, były o wiele bardziej zróżnicowane i bogatsze. Wnikliwsze studium literatury międzytestamentalnej staje się więc potrzebą i wymogiem w badaniach biblijnych.

sekretarze:

ks. STANISŁAW HAŁAS SCJ
ks. HENRYK SKOCZYLAŚ CSMA